



Алфа БК Универзитет

Одлуком Наставно-научног већа Факултета за финансије, банкарство и ревизију Алфа БК Универзитета у Београду, број \_\_\_\_\_ од \_\_\_\_\_ 2016. године, именовали смо Комисију за оцену докторске дисертације кандидата мр Милета Рајковића под насловом „Главни механизми и економске претпоставке за придруживање земаља Западног Балкана Европској Унији“, а на основу тога подносимо следећи:

## ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

### 1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

#### 1.1. Биографија

Миле Рајковић, рођен је 8. јула 1978. године у Београду. Основну и средњу техничку ПТТ школу завршио је у Београду. Вишу пословну школу завршио је 2001. године, смер Маркетинг и трговина.

Од 2002 – 2003. године био запослен MCS Company doo, Beograd као комерцијалиста. У периоду од 2004 – 2010. године радио је као стручни сарадник у сектору становништва и привреде у банкама **Eksim Banka, UniCredit Banka, Marfin Bank, Erste Bank.**

Године 2007. дипломирао је на Београдској Банкарској Академији, Универзитета „Унион“ у Београду, и стекао звање дипломирани економиста – менаџер у банкарству.

У циљу даље едукације, 2008. године уписао је последипломске студије на Факултету за предузетнички бизнис, Универзитета „Унион“ и 2011. године одбранио магистарску тезу „Развој земаља Западног Балкана у процесу придруживања Европској унији“.

Од 2010. године и сада запослен је на Београдској пословној школи-Високој школи струковних студија као предавач на предметима Банкарство и Монетарне и јавне финансије.

### 1.1. Научно – истраживачка делатност кандидата

Репрезентативне референце (минимално 5, не више од 10)	
1	Магистарски рад – “Развој земаља западног Балкана у процесу придруживања Европској унији“, Београд 2011
2	2 Међународна конференција, Емонт 2012, Врњачка бања, „Analysis of financial systems in transition countries of Southeast Europe“ мр Миле Рајковић, др Небојша Пушара, др Слободан Анџић, Врњачка бања 2012.
3	NON-Financial aspetcts of business as factors of entrepreneurship, др Слободан Анџић, мр Миле Рајковић, Др Марко Ћосић, pg.107.-116., part 2.11., 15-th international conference „Dependability and quality management“, ICDQM-2012 and 3-rd international conference „Life cycle Engineering and management“ 28. and 29. june 2012., Belgrade Serbia ISO 9001, Bureau veritas certification, ISBN 978-86-86355-10-2 COBISS. SR-ID 191715596
4	12 Међународна конференција, Рамди 2012, Врњачка бања, „Rewiew of regional integration with realized results“ мр Миле Рајковић, др Небојша Пушара, др Миодраг Минић
5	ПРВУ НАЦИОНАЛНУ КОНФЕРЕНЦИЈУ СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ у организацији Београдске пословне школе-Високе школе струковних студија 2013, “МОГУЋНОСТ ПОЈАВЕ ЗЛОУПОТРЕБА У ПОСТУПЦИМА ПЛАНИРАЊА И ИЗВРШЕЊА БУЏЕТА“ , Др Иван Милојевић, Др Слободан Анџић, Стефоски Александар, Мр Миле Рајковић
6	ДЕВЕТА МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА у организацији Алфа Универзитета – факултета за менаџмент у спорту 2013, „СПЕЦИФИЧНОСТИ СТРАТЕГИЈА СПОРТСКИХ КЛУБОВА“ Др Марко Ћосић, Мр Миле Рајковић
7	- ICDQM-2013 16. Међународна конференција "Управљање квалитетом и поузданошћу" 4. Међународна конференција "Life Cycle Engineering and Management" ЕЛЕКТРОНСКО БАНКАРСТВО У СРБИЈИ КАО ЗЕМЉЕ У ТРАНЗИЦИЈИ мр Миле Рајковић, др Слободан Анџић, Др Марко Ћосић
8	Management, Knowledge and Learnig International Conference 2014 – „Human Capital Without borders: Knowledge and Learning for Quality of life“ – EDUCATIONS AS A DETERMINANT OF DEVELOPMENT IN WORLD ECONOMIC CRISIS, Порторож 2014, мр Миле Рајковић, мр Милош Лутовац, мр Владимир Тодоровић
9	4 Међународна конференција – Economics and Management-Based on new Technologies, Емонт 2014, Врњачка бања „EUROPEAN INTEGRATION IN THE CONTEXT OF ECONOMIC GLOBALIZATION“ мр Миле Рајковић
10	Специфичности менаџмента људских ресурса у спортским клубовима, Међународна научна конференција: Менаџмент 2014, Универзитет Унион у Београду, Факултет за пословно индустријски менаџмент, др Ћосић, М., Лекић, Н., и мр Рајковић,
11.	Рајковић М., <b>The role of the SEE countries in economic globalization trend</b> , Journal of Donbass State Engineering Academy, ISSN 1993-8322 Vol. 10. No 3

## 2. ПРЕДГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

### 2.1. Наслов докторске дисертације

Наслов докторске дисертације је: **КВАЛИТЕТ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДИМА КАО БИТАН ФАКТОР У СТИЦАЊУ ПОВЕРЕЊА У ТУРИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ**

### 2.2. Опис

Докторска дисертација је састављена из пет концепцијски повезаних и неодвојивих делова, односно поглавља која произилазе једна из других чинећи складну целину.

У *првом поглављу*, под називом **„Утицај глобализације на токове светске трговине“**, анализирани су глобализација и међународни трговински систем, утицај регионализације на развој светске трговине, актуелни процеси транзиције и глобализације, као и заједничке политике (царинска, пољопривредна, трговинска, политика, монетарна унија) на нивоу Европске Уније.

У *другом поглављу* дисертације **„Европска унија и Западни Балкан“**, истражена је проблематика политике Европске Уније према земљама Западног Балкана, трговинске политике тих земаља, страних улагања у ове земље, као и потенцијали за динамизирање њихове сарадње и приближавања Европској Унији.

**„Механизми за приступање земљама Западног Балкана Европској Унији – институционалне основе“** чине *треће поглавље* дисертације. Почев од стратешког одређења земаља Западног Балкана, као елемента унутрашње трансформације, преко процеса стабилизације и придруживања, обрађен је процес приступања светској трговинској организацији (СТО). Надаље су обухваћени истраживањем јединствена зона слободне трговине (ЦЕФТА) и процес придруживања Европској Унији, са освртом на искуства конкретних земаља у првој фази транзиције.

*Четврто поглавље* **„Економске претпоставке за приступање земљама Западног Балкана Европској Унији“** обрађено је истраживањем очекивања и последица трговинске либерализације региона Западног Балкана и ефеката либерализације на привредни раст тих земаља. Ова проблематика је заокружена разматрањима економске сарадње тих земаља, са освртом на нашу земљу, као и конкурентности у тим земљама као претпоставке унапређења извоза.

Последње, *пето поглавље* **„Истраживање економских параметара земаља Западног Балкана и кључних фактора за придруживање земаља Западног Балкана ЕУ-Факторска анализа“**, обухвата главне економске параметре (ГДП, број становника), тј. главне макроекономске елементе ових земаља. Истраживање је употпуњено сагледавањем обима спољне трговине у овом региону, са посебним освртом на структуру размене Србије са овим земљама, као и анализом упоређивања главних економских параметара земаља Западног Балкана са земљама које су већ ушле у ЕУ (Румунија, Бугарска, Хрватска). У овој глави је коришћена још и факторска анализа у виду анкете која има за циљ да се сазна који су то битни фактори који утичу на придруживање земаља ЗБ Европској унији

На крају дисертације су закључак и преглед коришћене литературе

### 2.3. Предмет и циљ истраживања

Кандидат Миле Рајковић је у изradi докторске дисертације кренуо од чињенице да су земље Западног Балкана на путу ка чланству у ЕУ на различитом ступњу приступања, и да су учиниле велики напор на том путу. Желећи да истражи који су то главни фактори који су утицали, и који ће и даље бити у току и издвојити се као главни механизам за даље приближавање ЕУ, кандидат је спровео истраживање применом факторске анализе којом су идентификовани главни фактори који су се огледали у већем или мањем броју различитих претпоставки, и на крају издвојио који је то најзначајнији фактор.

Кандидат указује на чињеницу да истраживања показују да централни проблеми у земљама које се налазе у процесу транзиције, нису у толикој мери у производњи, колико у домену тржишта, конкурентности трговине као и правне регулативе. Једно од најосетљивијих и најсложенијих подручја транзиције привреде Републике Србије треба да се сведе на изградњу модерне структуре тржишта и тржишних институција. Однос према тржишту и трговини односно увоз и извоз треба да има пресудну улогу у будућем развоју и укључивању земље у Европску унију. Међутим, и поред тога што су све земље Западног Балкана начиниле значајан напредак у односима са ЕУ, остаје велики број питања која треба да се реше.

Позитивна оцена Студије изводљивости представља само први корак ка отпочињању преговора у оквиру процеса стабилизације и придруживања (ПСП). Овај процес представља нову врсту регионалног приступа ЕУ према земљама Западног Балкана које су добиле прилику да, на темељу њима прилагођеног приступа, постану пуноправне чланице Уније. Споразум има вишеструке, у првом реду економске импликације, али ни његов политички значај није могуће занемарити. Њиме се успоставља однос придруживања – “најповлашћенији однос који према ЕУ може имати држава која није њена чланица Једна од фаза у овом процесу је и потписивање ССП, (Споразум о стабилизацији и придруживању) како би се успостављањем посебне врсте уговорних односа, побољшала сарадња са земљама региона.

Циљ преговора о стабилизацији и придруживању је у оспособљавању земаља ЗБ да прихвате и остваре пуноправну интеграцију са осталим земљама ЕУ, кроз процес поступног прилагођавања условима функционисања Уније. У оквиру овако дефинисаног програма приступања земаља Западног Балкана, у ЕУ се инсистира на развоју паралелних интеграционих процеса – хоризонталних, кроз јачање економских веза земаља региона и вертикалних, кроз јачање економске сарадње са земљама ЕУ. Европска комисија подржава и учествује у великом броју различитих регионалних активности у југоисточној Европи, укључујући и трговинску либерализацију. Европска унија је такође веома важна како за земље у развоју тако и за земље Западног Балкана које су у транзицији због финансијске подршке.

Потпуна либерализација тржишта у земљама Западног Балкана није се десила након потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању. То се одвија постепено током транзиционог периода који још увек траје. Преференцијални третман трговине, као и мала просторна дистанца, су стимулативни фактори који утичу на размену држава Западног Балкана, из разлога што оне још увек имају потешкоћа при задовољавању високозахтевних западних тржишта, па шансу за повећањем извоза траже у свом суседству. У докторској дисертацији кандидат истражује значај и сагледава однос битних фактора који утичу на придруживању земаља Западног Балкана ЕУ што је био и главни циљ.

У својој докторској дисертацији кандидат је такође, направио осврт на искуство појединих земаља у процесу придруживања ЕУ, као што су Мађарска, Чешка, Словенија и Бугарска. Из тога је извукао закључке о оцени успешности у испуњењу критеријума из Копенхагена у погледу политичких и економских критеријума и способности преузимања обавеза. Мађарска је имала оцене 4/5, 4/5, 4, Чешка 4/5, 4, 4, Словенија 4/5, 4, 3/4, Бугарска 4, 2/3, 2/3 где се показало да је Бугарска на том путу најмање испунила очекивања.

Даљом израдом своје докторске дисертације кандидат је имао за циљ да преко анализе и упоређивања главних економских параметара о којима ће у даљем излагању бити речи поткрепити и постављену подхипотезу да увоз и извоз, а у већој мери извоз представља значајан фактор развоја домаће привреде и бруто домаћег производа, како би се обезбедио конкурентан наступ и продор на међународно тржиште, а самим тим и брже приступање ЕУ. Европска Унија има један од највећих трговинских утицаја на свету. Слободна трговина пружа знатно веће могућности за ефикаснију расподелу средстава, пословања и веће богатство.

Кандидат уједно и сагледава да се привреда земаља Западног Балкана нашла пред важним проблемом који се тиче њиховог даљег економског развоја. Оваква тенденција се манифестује у оскудним изворима капитала, без којег се не могу решити главни развојни проблеми. Глобална економска криза, коришћење застареле технологије у производном процесу и недостатак домаћег капитала, у свим државама региона, наметнули су потребу привлачења страних директних инвестиција у циљу обезбеђивања одрживог привредног развоја. Тиме указује на чињеницу, да стране директне инвестиције имају изузетан значај за привреде земаља домаћина. Овакве инвестиције, поред производног фактора, инкорпорирају и трансфер знања и технологије. Важан утицај који са собом носе стране директне инвестиције су онај елемент пакета који се односи на омогућавање приступа међународним тржиштима капитала и роба, ширењу лепеза извозних индустријских производа. Ово је веома значајно за земље које се налазе у процесу транзиције, чији развој директно зависи од раста извоза. Стране директне инвестиције, доносе са собом неопходан страни капитал и савремена технолошка и организациона знања, као и то да пружају приступ међународним токовима трговине и укључивање у савремене дистрибутивне мреже транснационалних компанија. Прилив страних директних инвестиција и стабилност пословног окружења у значајној мери утиче и процес приступања у Европску унију.

Конкурентност трговине као једна од битних претпоставки представља способност једне државе да постигне што бољи успех на тржишту. Конкурентност зависи од много фактора који би требали да допринесу повољном пословном окружењу, које подстиче инвестиције и увођење нових производних процеса. Конкурентност доприноси да се неке земље развијају брже и боље од земаља које су монополистичке. Крајњи резултат конкурентности, уопште, би требао да буде сталан, стабилни и одрживи економски раст, друштвени развој и пораст животног стандарда становништва. Достицање одређеног нивоа националне привредне конкурентности је један од услова за пријем у ЕУ. Конкурентност трговине, односно извоз је приоритет, јер се без њега не може остварити покривеност увоза извозом и избалансирани платни биланс. За извоз је потребна, поред осталог конкурентност квалитета и цена производа и услуга. Морају се користити светски узорни модели, и селективно применити у мери у којој то дозвољава специфично микроекономско и макроекономско окружење.

## 2.4. Хипотезе

У складу са предметом и циљем истраживања предложене докторске дисертације, кандидат је поставио хипотетички оквир који обухвата цео предмет истраживања и који усмерава истраживање ка одређеним механизмима и економским претпоставкама које су од значаја за придруживање земаља Западног Балкана Европској унији.

**Главну хипотезу** кандидат је формулисао на следећи начин:

- Конкурентност слободне трговине је кључна претпоставка за придруживање земаља Западног Балкана ЕУ.

**Помоћне хипотезе су:**

- Увоз и извоз представљају могуће механизме претпостављених процеса интеграције.
- Прилагођавање правној регулативи ЕУ, је један од фактора ефикасне и ефективне интеграције.

## 2.5. Научне методе

Сагласно са претходно дефинисаним општим и помоћним хипотезама, као и у сагласности са основном сврхом, предметом и циљевима истраживања кандидат је користио одговарајући теоријско методолошки оквир, базиран на одговарајућим подацима и методама истраживања.

Као општа метода научног истраживања коришћена је дескриптивна метода уз помоћ које су идентификоване и прецизно описане детерминанте утицаја процеса глобализације на трговину, затим компаративна метода у оквиру упоређивања искустава земаља Западног Балкана у области либерализације спољне трговине, односно упоређивање нивоа који су појединачно достигле земље у транзицији у процесу либерализације тржишта, квантитативне методе, статистичка графика, методе анализе и синтезе (у домену спознаје и уопштавања у узрочно-последничним односима), као и индуктивна и дедуктивна метода (у сегменту давања општих оцена и закључака).

Приликом израде ове докторске дисертације кандидат је у жељи да сазна који су то кључни фактори који утичу на придруживање земаља Западног Балкана ЕУ, применио, односно одлучио се за упоредну анализу најбитнијих макроекономских параметара свих земаља Западног Балкана (како већ придружених ЕУ, тако и оних које тек требају да буду придружене). Научни допринос ове дисертације произилази из чињенице да, с обзиром на развојне трендове, природне потенцијале, стање инфраструктуре, досадашњи ниво развијености трговинске политике, трговина дугорочно представља једну од најперспективнијих привредних грана, а конкурентност трговине њен најзначајнији параметар.

У раду је урађено истраживање економских параметара земаља Западног Балкана, вршено је преко макроекономских перформанси, у одређеном временском интервалу.

<b>Rast BDP-a</b>
<b>Fiskalni deficit/BDP</b>
<b>Deficit tekućih transakcija</b>
<b>Neto SDI (mil.EUR)</b>
<b>Bruto spoljni dug/BDP</b>
<b>Stopa industrijske proizvodnje</b>
<b>Inflacija</b>

Кроз анализу појединих земаља Западног Балкана, током истраживања обухваћене су следеће земље: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Македонија, Србија, као земље које још нису ушле у ЕУ и Румунија и Бугарска које су већ у ЕУ.

Такође, упоредном анализом земаља ЗБ кандидат је закључио да БДП-а као најважнији макроекономски елемент изузетно варира и углавном има тенденцију од позитивног ка негативном, што се може правдати чињеницом да је у посматраним годинама Светска економска криза била у пуном јеку. Оно што највише упада у очи јесте чињеница да земље које нису чланице Европске Уније имају изражен овај тренд, док земље чланице (Бугарска, Румунија), иако немају завидан раст БДП-а, ипак се могу похвалити позитивним трендом. Ова чињеница је доказ да Европска Унија води рачуна о економији својих чланица и помаже им како у нормалним условима, тако и у глобално кризним ситуацијама, односно не дозвољава да њихове чланице имају негативан тренд раста БДП-а и не само БДП-а већ и свих осталих макроекономских елемената.

<b>Раст БДП-а</b>			
<b>Земље</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
<b>Албанија</b>	<b>3,8</b>	<b>3,1</b>	<b>1</b>
<b>Босна и Херцеговина</b>	<b>0,7</b>	<b>1</b>	<b>-0,7</b>
<b>Бугарска</b>	<b>0,4</b>	<b>1,8</b>	<b>0,8</b>
<b>Црна Гора</b>	<b>2,5</b>	<b>3,2</b>	<b>-1</b>
<b>Румунија</b>	<b>-1,1</b>	<b>2,2</b>	<b>0,3</b>
<b>Хрватска</b>	<b>-2,3</b>	<b>0</b>	<b>-2</b>
<b>БЈР Македонија</b>	<b>2,9</b>	<b>2,8</b>	<b>-0,3</b>
<b>Србија</b>	<b>1,0</b>	<b>1,6</b>	<b>-1,7</b>

На основу овог истраживања дошло се до закључка да је конкурентност слободне трговине кључна ставка за придруживање Земаља Западног Балкана ЕУ, односно либерализација протока робе, људи и капитала је основ сваке модерне економије раста привреде и остварење услова за бољи стандард грађана.

Значајно је истаћи да су посебан значај у току истраживања имали примарни извори:

- Научни и стручни радови презентовани у најпознатијим домаћим и иностраним часописима
- Интернет који данас представља најразвијенију мрежу за прикупљање и дистрибуцију информација
- Књиге и уџбеници, извештаји, публикације и студије објављене на престижним и познатим високошколским установама
- Online извештаји међународних финансијских институција (ММФ, Светска Банка)
- Републичког завода за статистику

## **2.6. Структура рада**

### **УВОД**

#### **I УТИЦАЈ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ НА ТОКОВЕ СВЕТСКЕ ТРГОВИНЕ**

- 1. Међународна трговина и глобализација**
  - Постулати глобализације
  - Светска трговина у условима глобалног пословања
- 2. Развој светске трговине у оквирима свеобухватне регионализације тржишта**
- 3. Развој светске трговине у оквирима свеобухватне транзиције тржишта**
- 4. Усаглашено деловање Европске уније**
  - Монетарна унија
  - Трговинска политика
  - Царинска политика
  - Пољопривредна конкуренција
  - Политика конкуренције
- 5. Услови чланства у ЕУ и креирање политика**
  - 5.1 Административни капацитети као услов за чланство
  - 5.2 Формулисање политике-предуслов за успешне преговоре о чланству у ЕУ

#### **II ЕВРОПСКА УНИЈА И ЗАПАДНИ БАЛКАН**

- 1. Карактеристике Европске уније и западног Балкана**
  - Развој Европске уније
  - Утицај Европске уније на земље западног Балкана
  - Услови за приступање земаља западног Балкана Европској унији
  - Интеграција земаља западног Балкана Европској унији
- 2. Основна права као механизам за приступање ЕУ**
  - 2.1 Извори заштите људских права у праву ЕУ
  - 2.2 Повеља о основним правима ЕУ
  - 2.3 Општа начела права ЕУ
- 3. Страна улагања у земље западног Балкана**
- 4. Трговинска политика земаља западног Балкана**
- 5. Приближавање земаља западног Балкана Европској унији**



### **III МЕХАНИЗМИ ЗА ПРИСТУПАЊЕ ЗЕМАЉА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ – ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ОСНОВЕ**

- 1. Процес стабилизације и придруживања**  
Резултати процеса придруживања земаља западног Балкана  
Економска сарадња са ЕУ
- 2. Процес приступања Светској трговинској организацији**  
Приступање, предности и циљеви чланства у СТО  
Принцип деловања СТО
- 3. Јединствена зона слободне трговине – ЦЕФТА**  
Међусобна размена земаља западног Балкана кроз сарадњу ЦЕФТА  
Значај ЦЕФТЕ за позиционирање земаља западног Балкана у Европи
- 4. Стратешко опредељење земаља западног Балкана као елемент унутрашње трансформације**
- 5. Стратегија социјалног и економског развоја**  
Основни циљеви и стратешки правци развоја Србије  
Елементи стратегије и пројекције привредног раста  
Микроекономска политика  
Индустрија  
Пољопривреда  
Енергетика
- 6. Осврт на искуство појединих земаља у процесу придруживања Европској унији**
  - 6.1. Искуство Републике Мађарске
  - 6.2. Искуство Републике Чешке
  - 6.3. Искуство Републике Словеније
  - 6.4. Искуство Републике Бугарске

### **IV ЕКОНОМСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ПРИСТУПАЊЕ ЗЕМАЉА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ**

- 1. Очекивања и последице трговинске либерализације региона западног Балкана**
- 2. Ефекти либерализације на привредни раст земаља западног Балкана**
  - 2.1. Либерализација и привредни раст
  - 2.1. Либерализација спољне трговине у транзиционим привредама
- 3. Економска сарадња земаља западног Балкана**
- 4. Значај робне размене Србије са земљама западног Балкана**
- 5. Конкурентност у земљама западног Балкана као претпоставка унапређења извоза**
- 6. Критички осврт и анализа са становишта Србије придруживању Европској унији**

### **V ISTRAŽIVANJE EKONOMSKIH PARAMETARA ZEMALJA ZAPADNOG BALKANA I KLJUČNIH FAKTORA ZA PRIDRUŽIVANJE ZEMALJA ZAPADNOG BALKANA EU-FAKTORSKA ANALIZA**

- 1. Главни економски параметри земаља западног Балкана**  
Република Албанија  
Босна и Херцеговина  
Република Бугарска

Република Црна Гора  
Република Румунија  
Република Хрватска  
БЈР Македонија  
Република Србија

2. **Перспективе спољне трговине у региону западног Балкана**
3. **Анализа структуре размене Србије са земљама западног Балкана**
4. **Емпиријско истраживање кључних фактора за придруживање земаља Западног Балкана ЕУ-Факторска анализа**

## **ЗАКЉУЧАК**

## **ЛИТЕРАТУРА**

### **2.7. Очекивани резултати**

Презентована истраживања и анализе, као и оцене наведене у овој дисертацији, омогућавају изношење констатације изведене на бази сазнања до којих се дошло у овом раду, а које представљају сублимиран приказ целокупног истраживања. Оригинални научни допринос ове дисертације произилази из чињенице да, с обзиром на развојне трендове, природне потенцијале, стање инфраструктуре, досадашњи ниво развијености трговинске политике трговина дугорочно представља једну од најперспективнијих привредних грана.

Конкурентност слободне трговине је кључна претпоставка за придруживање земаља Западног Балкана, Европској Унији. Битне детерминанте ове претпоставке су механизми претпостављених процеса интеграције и процеси прилагођавања правној регулативи Европске Уније. Закључени споразуми о слободној трговини намећу потребу обезбеђивања транспарентности царинске политике, веома важног фактора за успешно обављање спољно-трговинске активности од којих зависи дужина задржавања робе на граници, и према томе, трошкови који утичу на крајњу цену робе, што је проучено и истраживано мањим делом у трећем и четвртном поглављу овог рада односно дисертације.

Највећи изазов за земље Западног Балкана представља будуће чланство у Европској Унији, а оно подразумева да ће ове земље морати да ускладе своје политике и институције, као и да спроведу социјална и економска прилагођавања која ће обухватити и трговину, јер трговинска политика једне земље представља главни механизам за преношење сигнала са светског тржишта и ефикасну интеграцију земље у светски трговински систем. Даљим успешним спровођењем реформи мора се додатно трасирати пут либерализације тржишта који практично значи слободан приступ тржишту Европске Уније, али и излагање домаћих предузећа интензивнијој конкурентској утакмици. Неопходна је међусобна иницијатива у билатералним и мултилатералним односима, како би једни друге подржали и олакшали транзициони пут.

На основу емпиријског истраживања и консултовања бројне стручне литературе, као и стручњака из праксе, постављена теза тј. хипотеза да је конкурентност слободне трговине кључна претпоставка за придруживање Земаља Западног Балкана ЕУ, се доказала овим истраживањем, да је главни фактор утицаја земаља Западног Балкана за придруживање ЕУ ако се у обзир узму и постављене подхипотезе. Следом даљег

истраживања и коришћења односно примене факторске анализе која је имала за циљ да препозна и одреди заједничке варијансе у скуповима варијабли тј. да идентификује главне факторе који се огледају у већем или мањем броју различитих претпоставки (варијабли) и смањи њихов број, у нашем истраживању (факторској анализи) издвојен је један фактор, Законска правна регулатива која обухвата 4 варијабле од постављених 6. То практично значи да смо смањили број фактора које треба посматрати, а да при томе нисмо изгубили на квалитету испитиваних кључних фактора за прикључење земаља Западног Балкана ЕУ. На основу добијених резултата истраживања дошли смо до могућности да донесемо релевантне закључке, чиме су остварене све предности примене факторске методе и таквог начина статистичке обраде података.

У раду су презентовани и коришћени многи извори, консултовани бројни аутори, а имајући у виду добијене резултате истраживања можемо закључити да је конкурентност слободне трговине, као и стабилна правна регулатива кључни фактори за придруживање земаља Западног Балкана ЕУ, чиме је доказана и поткрепљена помоћна хипотеза, а чиме се појачавају наводи о закључку да је главна хипотеза правилно постављена. Из овог је кандидат извео одговарајуће валидне и релевантне закључке. Због тога сматрамо да ће добијени резултати истраживања дати нови научни допринос у области економије Европске Уније, а све у циљу приближавања земаља Западног Балкана истој.

### **3. МЕНТОР И ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ**

Компетентност ментора и чланова комисије је потврђена њиховим радовима у релевантним часописима (SCI листа), затим, међународним монографијама, уџбеницима и радовима на многобројним међународним и националним научним конференцијама из научне области докторске дисертације.

### **4. КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ**

Комисија констатује да кандидат мр Миле Рајковић испуњава све услове предвиђене Законом о високом образовању и Статутом Алфа БК Универзитета у Београду за одбрану теме докторске дисертације.

На основу детаљне анализе пријаве, структуре и образложења теме докторске дисертације, њеног значаја, циљева постављених у истраживању, претпоставки, метода и остварених резултата дисертације, Комисија је дошла до закључка да докторска дисертација својом актуелношћу заслужује пуну пажњу научне и стручне јавности. Комисија сматра да рад представља наставак претходно започетих истраживања кандидата који су једним делом имали за резултат одбраћену магистарску тезу.

## 5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене докторске дисертације, комисија даје следећи:

### ПРЕДЛОГ

Наставно-научном већу **Факултета за финансије, банкарство и ревизију** и Сенату Алфа БК Универзитета у Београду да прихвати предлог о оцени докторске дисертације кандидата мр Милета Рајковића под називом **"Главни механизми и економске претпоставке за придруживање земаља Западног Балкана Европској унији"** која испуњава све задате услове, и одобри њену јавну одбрану.


Београд, \_\_\_\_\_ 2016. године

### КОМИСИЈА:

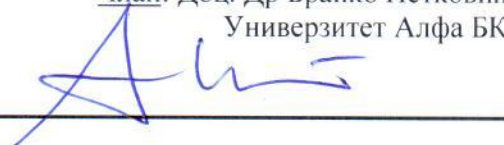
Ментор: Проф. Др Славко Вукша,  
Универзитет Алфа БК

\_\_\_\_\_ 

Председник: Проф. Др Лариса Јовановић  
Универзитет Алфа БК

\_\_\_\_\_ 

Члан: Доц. Др Бранко Петковић  
Универзитет Алфа БК

\_\_\_\_\_ 

Члан: Проф. Др Бранимир Јакић  
Привредна академија у Новом Саду

\_\_\_\_\_ 